

2. 2. 2007

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Dnešní politika je už spíš karikatura

NADTITULEK: PAVEL RYCHETSKÝ, PŘEDSEDA ÚSTAVNÍHO SOUDU:

Skóre: 0.99

Název zdroje: Hospodářské noviny

Datum vydání: 02.02.2007

Nadpis: Dnešní politika je už spíš karikatura

Strana: 12

Rubrika: rozhovor

Autor: Tomáš Němeček

Oblast: Celostátní deníky

Zpracováno: 02.02.2007 05:02

Identifikace: DCHN20070202020050 cz

soudu (11x), právo (6x), zákon (5x), žaloba (5x), trest (5x), soud (4x), advokátovi (3x), soudní (3x), novelu (3x), zákony (2x), soudech (2x), Ústavní (2x), žalobou (2x), advokacie (2x), ÚSTAVNÍHO SOUDU (2x), zákona (2x), Nejvyššímu soudu (2x), trestu odnětí svobody (2x), práva, obhájci, trestní, odvolán, právníci, justice, Právník, ústava, soudný, soudci, zákonu, ústavy, soudce, vězení, obhájce, tresty,

Klíčová slova: soudem, právních, ústavní soudce, Nejvyšším soudu, státní zástupce, Ústavním soudu, Ústavní soud, krajské soudy, právní úprava, Okresního soudu, ministr spravedlnosti, pravomocném odsouzení, ministrem spravedlnosti, odvolání soudních, Ústavním soudem, Nejvyššího soudu, evropskému právu, rozsudků, soudcích, odvolání, státními, obhajobu, rozsudky, advokáti, odsouzen, legislativu, správě soudů, obžalovaného, trestný čin, odvoláním, ústavními, soudnictví

NADTITULEK: PAVEL RYCHETSKÝ, PŘEDSEDA ÚSTAVNÍHO SOUDU:

Ústavní soud má za sebou rok, kdy vynesl několik důležitých nálezů, rozsoudil například spor prezidenta a šéfky Nejvyššího soudu. Když zrušil zákon o neziskových nemocnicích, ČSSD jej kritizovala jako příliš "pravicový". Předseda soudu Pavel Rychetský v rozhovoru pro HN příkře hodnotí českou politiku: "Jsem rád, že jsem z ní odešel."

HN: Dva vaši bývalí kolegové z vlády byli souzeni za nakládání se státními penězi. Vladimír Mlynář má jít na 5,5 roku do vězení, Marie Součková byla naopak loni zproštěna a pochválena. Co říkáte na takové rozpětí rozsudků?

Ve své funkci nemohu hodnotit samotné rozsudky, navíc jsem u nich nebyl. Ale vůbec pro mě není obtížné se vyjádřit k Vladimíru Mlynářovi, kterého dobře znám. Jsem hluboce přesvědčen, že to je naprosto čestný člověk, který by vůbec nebyl schopen úmyslného protizákonného jednání.

Za necelé čtyři roky, co jsem u Ústavního soudu, prošly mýma rukama stovky spisů, zhruba polovina jsou trestní případy. A ty rozdíly jsou podivné. Nejednou jsem se setkal s tím, že za jeden z nejzávažnějších zločinů - pohlavní zneužívání dětí - je ukládán trest podmíněný nebo mnohem nižší než trest uložený Vladimíru Mlynářovi.

HN: Proč tyto tresty bývají mírné?

V řadě případů si tak soudci řeší své vnitřní dilema a pochyby. Místo aby rozhodli "v pochybnostech ve prospěch obžalovaného", uloží raději absurdní, nepřiměřené nízký trest a doufají, že to zapadne. A potom: jejich představa nezávislosti se zřejmě někdy projevuje do té míry, že nekomunikují ani mezi sebou. Což bohužel někdy platí i o nás na Ústavním soudu.

HN: Poznáte z rozhodnutí, že je psal polistopadový soudce? Je nová generace lepší?

To si netroufám říct. Celkově se kvalita české justice nepochybně zvyšuje. Její úzká místa jsou v tuto chvíli vlastně jenom dvě. Prvním je obchodní soudnictví, kde jsme se stále nedokázali vyrovnat s ohromným přívalem sporů v prvních letech po roce 1989.

A druhá věc s tím tak trochu souvisí: krajské soudy nejsou úspěšné při rozhodování o závažné ekonomické kriminalitě. Je tam největší délka řízení a zdá se, že i nejmenší míra odborného kvalifikovaného přístupu - od policie přes státní zástupce až po soudce.

HN: Máte nějakého oblíbeného soudce, jehož rozsudky rád čtete?

Nehodí se, abych moc mluvil o jednotlivcích. Ale podařilo se mi přesvědčit prezidenta, aby jednoho takového člena Nejvyššího soudu nominoval k nám. Je to patnáctý ústavní soudce Vladimír Kůrka.

Jako ministr vím, že někdy musíte šéfa soudu odvolat

HN: Když Ústavní soud loni rušil část zákona o soudech a soudcích, na jejímž základě prezident odvolal šéfu Nejvyššího soudu Ivu Brožovou, byl jste proti. To proto, že jste se jako politik podílel na psaní tohoto zákona?

Ale já jsem ten zákon předkládal v jiné podobě, než v jaké ho parlament nakonec schválil! A upozorňoval jsem poslance výslovně, že si tehdejší Ústavní soud přeje, aby odvolání soudních funkcionářů bylo možné jen v kárném řízení.

Parlament zákon předělal - ale podle mě nikoli do protiústavní podoby. Protože soudní funkcionáře šlo odvolat při opakovaném nebo závažném porušení povinností při správě soudů. A existovala soudní ochrana před nezákonným odvoláním.

Jako bývalý ministr spravedlnosti vím, že jsou situace, kdy je třeba funkcionáře odvolat. Je to třeba vynikající soudce, ale neosvědčil se jako ten, kdo má za 70 milionů postavit novou budovu - neumí to.

HN: To je případ doktorky Brožové?

To vůbec nechci hodnotit.

HN: Co si vlastně o celém sporu ohledně jejího odvolání myslíte?

Od obou stran sporu bylo nešťastné, že ho musel rozhodnout Ústavní soud. Asi není znám případ, že by byl v nějaké jiné zemi tímto způsobem odvolán předseda Nejvyššího soudu. Ale také není známo, že by se předseda Nejvyššího soudu s hlavou státu soudil.

V civilizovaných zemích se takové věci dělají způsobem přijatelným pro všechny účastníky.

HN: Je vina skutečně oboustranná? Doktorka Brožová přece reagovala na postup prezidenta.

Když jsem byl ve vládě, měli jsme s prezidentem Havlem nejednou velké a zásadní spory o různá jmenování a nejmenování. Ale nikdy se nedostaly do novin.

Řadu měsíců nám třeba odmítal jmenovat jakéhokoli velvyslance kdekoli na světě, dokud jsme jistého člověka nenavrhli jako ambasadora ve Washingtonu. Vždycky jsme si nakonec sedli a dohodli jsme se. Na dění v Praze mě mrzí úplná ztráta kultury, mizí dohoda mezi vrcholnými ústavními orgány. Pak to musí řešit Ústavní soud, který se dostává do velmi zpolitizované pozice, jaká mu nesluší.

HN: Na Nejvyšším soudu nastala neblahá konstelace: předsedkyně Brožová má za místopředsedu Bureše, kterého nikdy nechtěla. Jak by to tedy podle vás řešila civilizovaná země?

Nechci dávat knížecí rady. Jsem si vědom, že tam dlouhodobě není dobrá situace, zvláště ve srovnání s Nejvyšším správním soudem, který je instituce velmi funkční, bez problémů a pnutí. Osobně si myslím, že Nejvyššímu soudu by třeba slušelo, kdyby v jeho čele stanul univerzitní profesor s autoritou a dobrým renomé. Ale to je jen moje úvaha.

Nejvýznamnější nálezy? Restituční tečka a Hučín

HN: Co vy sám považujete za hlavní nálezy "svého" soudu? Na jakou věc jste od roku 2003 opravdu pyšný?

Myslím, že absolutně nejdůležitější je zásadní stanovisko k uplatňování nároků na vrácení majetku, který přešel na stát před 25. únorem 1948. Ústavní soud reagoval na nepříjemnou situaci: vlastníci se v situacích, kdy nemohli použít restituční zákony, domáhali tzv. určovací žalobou výroku, že jejich vlastnictví nikdy nezaniklo.

HN: Čili nejdůležitější bylo jednou provždy vyřídit nároky knížete Kinského.

To není jen Kinský. Ústavní soud jednoznačně řekl, že žaloba o určení vlastnictví je možná jen tehdy, kdy jde časově o "legitimní očekávání". Jedině parlament jakožto suverén má a musí určit hranici, kam až se lze snažit o nápravu historických křivd. A náš parlament ji jednoznačně stanovil na 25. únor 1948. Jinak se budeme v restitucích vracet až k Bílé hoře.

HN: Autorem toho nálezu jste byl vy jakožto soudce-zpravodaj?

Ano.

HN: Jaká další rozhodnutí považujete za významná?

Případ Hučín. Šlo o to, že část procesu s Vladimírem Hučínem u Okresního soudu v Přerově probíhala v režimu utajení. V té době zákon říkal, že bezpečnostní prověrku pro styk s utajovanými skutečnostmi nemusejí mít poslanci, senátoři a obhájci. Uprostřed řízení ale parlament přijal - a to způsobem naprosto nepřijatelným, přilepením k jinému zákonu - novelu, jíž vypustil slovo "obhájci". V celé republice nebyl jediný obhájce, který by měl prověrku pro styk s utajovanými skutečnostmi - a už vůbec ne ti, kdo pana Hučina zastupovali. Takže soud v Přerově přerušil řízení a navrhl nám novelu zrušit jako protiústavní.

Jenže ten soud si neuvědomil, že když český Ústavní soud ruší nějaký předpis, tak tím "neobživne" předchozí právní úprava. Proto poprvé ve své historii Ústavní soud místo zrušení vynesl výrok, že požadovat zde prověrku po advokátovi je protiústavní. Protože právo na obhajobu stojí výš než zájem na ochraně tajemství.

HN: Je zajímavé, že jste mezi významnými nejmenoval třeba nálezy ke svobodě slova, postoje k evropskému právu v případě eurozatykače, nebo bruselských kvót na cukr.

Případy svobody projevu řešily senáty, nikoli plénium. S eurozatykačem a cukerními kvótami máte pravdu. Rozhodnutí mělo veliký význam, ale ani ne tak pro veřejnost jako pro výkonnou moc.

HN: Když jste byl ministrem, často jste na sebe s předchozím Ústavním soudem naráželi. Chtěl jste nyní některé z jeho výroků "opravit"?

U majetkových nároků před únorem 1948 jsem skutečně měl pocit, že je to jedno z mých posláních, kvůli němuž sem přicházím.

HN: Václav Klaus tvrdil, že první Ústavní soud byl "jednobarevný". Když jste rušili zákon o neziskových nemocnicích, David Rath si naopak stěžoval na "modrý soud", protože jeho složení prý ovlivnil pravicový Senát. Jakou tedy máte barvu?

Náš Ústavní soud je ve srovnání se Západem atypický, tam tvoří až dvě třetiny univerzitní profesori. Oba čeští prezidenti byli v těžké situaci, protože najít někoho, kdo v minulém režimu dosáhl

profesury a nebyl přitom aktivním členem KSČ, bylo téměř nemožné. Prezident Havel tuto situaci řešil tím, že často sahal do řad nejstarší tehdy žijící generace, významnou část soudu tvořili právníci, kteří absolvovali před únorem 1948 nebo kolem něj. Prezident Klaus už tuto možnost neměl, proto sahal relativně hojně do advokacie, která byla z právních profesí za minulého režimu relativně nejsvobodnější. Proto jsou zde advokáti jako Balík nebo Nikodým nebo bývalí soudci.

HN: Pominul jste politiky včetně vás, kteří přeskočili rovnou z parlamentu.

To je ale ve světě běžné. Ve Francii se stal Roland Dumas předsedou Ústavní rady rovnou z funkce ministra zahraničí.

HN: V Německu by se to nestalo. Je Francie následováníhodný vzor?

Osobně si myslím, že je to dobrý vzor. Pokud jde o stranickou příslušnost: Wagnerová původně přišla z ODA, Janů a Výborný z KDU-ČSL, Lastovecká z ODS, já z ČSSD, to je třetina soudu. Znalost fungování zákonodárné a výkonné moci je podle mého názoru pro práci v Ústavním soudu velmi prospěšná.

Ale upřímně řečeno - všichni tito soudci cítili jako ohromnou úlevu, že se mohli odpoutat od jakékoli politické činnosti.

Brát přeběhlíkům mandát, to je absurdní nápad

HN: V listopadu jste veřejně prohlásil, že "každý soudný člověk, který se orientuje v politice, věděl již hodinu po vyhlášení výsledků voleb, že jediné východisko je nějaká dohoda dvou velkých stran".

Takže co říkáte na vznik vlády i bez dohody ODS a ČSSD?

Mně nepřísluší hodnotit kvality současné politické reprezentace, ale myslím, že jednání probíhající od voleb až donedávna byla příliš poznamenána emocemi a jistou mírou diletantismu na všech stranách. Scházela jim úroveň dialogu, na kterou jsme byli zvyklí po listopadu 1989.

Bohužel mám velice intenzivní pocit, jako by se celková etická úroveň politiky v průběhu 17 let spíše snižovala než zvyšovala. Moje vzpomínky na Federální shromáždění jsou vyloženě nostalgické...

HN: Ale není dnešní politika jen opakování roku 1996? Včetně dvou přeběhlíků a jejich vylučování.

Co se dnes děje na politické scéně, se mi jeví jako karikatura. Jsem velice rád, že jsem v pravou chvíli odešel, dokud byl premiérem Vladimír Špidla. A současně jsem nerad, protože mě politické spory pronásledují až sem do Brna, kde končí na našem soudu.

HN: Co říkáte na návrh Jiřího Paroubka a Vojtěcha Filipa, aby se oživila praxe prvorepublikového Československa, kdy se zbavovali mandátu přeběhlíci, pokud odešli "z důvodů nízkých nebo nečestných"?

To je absurdní. Tehdejší praxe byla krajně nedemokratická.

Ale co bylo demokratické a dnes to nemáme, byla úprava ztráty mandátu. Třeba pro případ, že některý poslanec nebo senátor bude odsouzen za trestný čin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. To ho bude zřejmě muset ministr spravedlnosti eskortovat na jednání parlamentu! Pro tyto krajní případy by měla ústava upravit ztrátu mandátu po pravomocném odsouzení.

HN: Ukázalo povolební jednání některé slabiny ústavy?

Nemyslím, že jakési ústavní inženýrství může odstranit zásadní defekty politické scény. Ústava jistě není dokonalá, ale její změna není všespasitelný lék, když chybí politická kultura a domluva.

Pavel Rychetský (63)

Právník, dlouholetý politik a nyní předseda Ústavního soudu. Vystudoval práva na Karlově univerzitě, kde učil jako asistent až do roku 1969. Po vyhazovu se dvacet let živil jako podnikový právník.

Byl členem KSČ (1966 - 69). Podepsal Chartu 77. Po pádu komunismu byl členem Občanského hnutí

(1991 - 93) a ČSSD (od roku 1995).

Po roce 1989 zastával nakrátko funkci českého generálního prokurátora, v letech 1990 - 92 byl místopředsedou federální vlády. Za sociální demokracii byl dvakrát zvolen do Senátu (1996 a 2002). V Zemanově vládě byl vicepremiérem pro legislativu, ve Špidlově navíc i ministrem spravedlnosti. V srpnu 2003 jej prezident Václav Klaus jmenoval předsedou Ústavního soudu. Pavel Rychetský je ženatý a má tři děti.

Zpracovatel: [Anopress IT a.s.](#)

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz